

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

УДК 94(477-25) «16»:378.4(477-25)

КОВАЛЕНКО Анастасія Олександрівна,
студентка IV курсу ННІ історії і філософії
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
e-mail: kovalenko_nastya1995@ukr.net

СТАНОВЛЕННЯ КИЄВО-МОГИЛЯНСЬКОЇ АКАДЕМІЇ ЯК ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У статті подана характеристика основних аспектів становлення Києво-Могилянської академії як першого вищого навчального закладу на українських теренах. Становлення академії відбувалось у тяжких для українців умовах, як соціально-економічних, так і релігійних. Тому створення такого потужного осередку освіти стало новим кроком не лише в культурній сфері, це стало проривом у національному питанні на міжнародній арені.

Ключові слова: Києво-Могилянська академія, Лаврська школа, Петро Могила, Київська братська школа.

Постановка проблеми. Протягом усієї історії український народ не мав іншого закладу, який би справив більший вплив на розвиток його освіти, науки, культури, ніж Києво-Могилянська академія. Від моменту свого існування і до наших днів вона була потужним центром формування національної самосвідомості, джерелом ідей боротьби за православну віру та українську незалежність. Завдяки поєднанню європейських стандартів освіти з традиційною українською культурою, Києво-Могилянська академія впродовж віків активно формує еліту українських вчених, педагогів, богословів, філософів, письменників, державних діячів. Для українців вона завжди буде національною святинєю, такою ж як Сорбонна для французів, Оксфорд для англійців чи Болонья для італійців.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження навчально-виховного процесу Києво-Могилянської академії були активізовані в пострадянський період. Сучасне трактування Києво-Могилянської академії як освітнього закладу було зроблене завдяки використанню енциклопедичних видань, таких як «Історія української культури. Том 2» [6], «Енциклопедія освіти» [4], та «Український педагогічний словник» [5]. Якщо говорити в цілому про історію створення Києво-Могилянської академії, то вона в достатній мірі висвітлена у монографії З.І Хижняк та В.К.Маньківського «Історія Києво-Могилянської академії» [10], де подано шлях становлення і розвитку цього навчального закладу від моменту заснування і до сьогоднішніх днів. Для кращого висвітлення окремих нюансів заснування і початкового функціонування навчального закладу були використані праці Денисенко В.Т. «Феномен Петра Могили як фундатора Києво-Могилянської академії» [7], Лавріненко О.А. «Музично-хорове й театральне мистецтво в історичному екскурсі педагогічної майстерності вчителя» [8], Малиновська Г.О. «Нетлінні скарби Галшки Гулевичівни» [9].

Метою нашої статті є висвітлення головних аспектів становлення Києво-Могилянської академії як синтезу прогресивної європейської та традиційної української освіти. Завдання дослідження полягають у пошуку відповіді на такі питання: яким був стан української освіти до заснування академії? Які основні рушійні сили призвели до її створення? Яким чином це відбулось?

Джерельну базу нашого дослідження становлять документи, пов'язані з функціонуванням академії. До таких джерел можна віднести: *документація органів влади*: витяг із

книг земських Воєводства Київського, що містить дарчий запис Галшки Гулевичівни [1]; *нормативно-правові акти*: акт Київського братства, Богоявленського монастиря народу шляхетського Петру Могилі з проханням перенести школи Києво-Печерського монастиря до Київського братства [2]; *джерела особистого походження*: заповіт митрополита Петра Могилі від 1647 року [3].

Виклад основного матеріалу. Середина XVI – перша половина XVII ст. – один із найцікавіших і найважливіших періодів історії нашої держави, який став часом могутніх козацьких повстань, добою важливих релігійних реформ і появи нових типів навчальних закладів. Люблінська унія 1569 р., яка встановила панування польської шляхти над більшістю українських земель, спричинила вибух національно-визвольної боротьби проти іноземних загарбників. Унія, відкривши широкий доступ в Україну єзуїтам, які насаджували католицизм, стала грізним руйнівним фактором для православної церкви, культурних надбань українського народу. За підтримки польської влади єзуїти взяли за організацію широкої освітньої мережі на українських землях. Уже на початку XVI ст. католицьке духовенство відкриває парафіяльні школи, в яких навчали письма, читання, латинської мови та арифметики. Вони сприяли поширенню освіти. Проте платою за таку освіту ставав відступ від рідної мови і віри [8, 13].

На боротьбу проти покатоличення виступили православні українці. Однією з найважливіших подій цього часу стало заснування школи, яку сучасники називали Києво-Могилянським колегіумом, а згодом Києво-Могилянською академією [4, 384-385].

Безпосереднім попередником цього вищого навчального закладу була Київська братська школа, яка перебувала під захистом козаків і тому розвивалася вільніше, ніж інші братські школи. Матеріальною підставою для функціонування школи був подарунок Галшки (Єлизавети) Гулевичівни Лозчини земельної ділянки Богоявленському монастиреві [1]. Як і належало в документі такого характеру, зазначаються межі дарованої землі: «... між вулицями певними лежачими», що йдуть від Ринку (тепер - Контрактова площа) до Дніпра. Тобто це та територія на якій розмістився Братський Богоявленський монастир з Братською школою. І далі Гулевичівна обумовлює призначення свого подарунку: «на монастир..., також на школу дітем, так шляхетським, яко і местським і на всякий інший спосіб богоугодного життя, котрий би слугував спасінню християнському і вихованню й подаванню наук учтивих дітям народу християнського... щоб монастир, і школа, і весь чин керувався законом Східної Церкви грецького обряду». Такі ж мотиви заснування школи наводять і самі братчики у листі до російського царя: «Ми, великим коштом, влаштували для православних дітей школу..., щоб діти не пили з чужого джерела смертельну отруту схизми, не відходили в темряву римської віри». Таким чином, основною метою, яку переслідували тодішні українські просвітники-патріоти при заснуванні школи, був захист православної віри від чужоземних схизм [10, 23].

Імовірно свій вклад в розвиток української культури і освіти меценатка вирішила зробити під впливом справжнього ініціатора заснування школи і братства в Києві І.Борецького, колишнього вчителя і ректора Львівської братської школи [6].

Крім того, Галшка мала тісні стосунки з киянами, що формували братство, але юридично воно не було оформлене, не маючи власного прихистку. Тепер же Київське братство отримувало землю з майбутнім монастирем і школою, і таким чином офіційно могло виконувати покладені на нього функції просвіти на українських землях.

Цей вчинок великої українки-меценатки був оцінений як її сучасниками, так і спадкоємцями освітянських традицій. Галшка Гулевичівна була удостоєна честі поховання в церкві Луцького місцевого братства, у діяльності якого брала активну участь в останні роки свого життя [9]. У старій Києво-Могилянській академії свято зберігали пам'ять про її засновницю і поминали Галшку Гулевичівну кожного року 22 грудня, в день її іменин, тобто в день Св.Анни (ім'я Галшка довгий час ототожнювали з іменем Анна). А у сучасній Києво-Могилянській академії встановлена стипендія її імені, якою нагороджуються найкращі студентки Академії [10, 25].

15 жовтня 1615 року, коли Галшка внесла свою дарчу у міські книги, школа почала нове життя, поклавши початок історії Києво-Могилянської академії.

Від початку заснування Київської братської школи її очолили особистості, відомі своєю суспільною діяльністю на благо української культури. У 1615-1618 рр. ректором школи

був Йов (Іван) Борецький, за підтримки якого вона і була створена. Як людина вчена він особливо товаришував зі своїм однодумцем Мелетієм Смотрицьким, і коли у грудні 1918 року Іван Борецький став ігуменом Михайлівського Золотоверхого монастиря, М. Смотрицький очолив Братську школу й був ректором до висвячення його на архієпископа в 1620 році. Видатними ректорами Київської братської школи також були Касіян Сакович (1620–1624) і Хома Євлевич (1628–1632). Ректори Київської братської школи часто були водночас і вчителями в ній: Іван Борецький навчав грецької мови й богослов'я, Мелетій Смотрицький – латинської й слов'янської мов, Касіян Сакович – також латинської мови, риторики й філософії тощо. Крім того, в школі викладали найвідоміші вчителі такі як Захарія Копистенський, Ісайя Копинський, Павло Беринда, Олександр Митура, Лавреній Зизаній та інші.

За прикладом інших братських шкіл, Київська школа поділялась на окремі класи які називались школами. Існували руська, слов'янська, грецька, латинська й польська школи. В основу навчання були покладені «Сім вільних наук»: «trivium» – граматики, поетика (риторика), діалектика (філософія) і «quadrivium» – арифметика, геометрія, астрономія й музика. Згодом така система організації освітньо-виховного процесу була успадкована і Києво-Могилянською академією [10, 30-34].

З історією становлення і розвитку Києво-Могилянської академії пов'язане й ім'я видатного церковного, державного та освітнього діяча Петра Могили. Діяльність Петра Могили збігалася з національно-культурним рухом в Україні. Можливо саме це допомогло митрополиту досягнути визначних успіхів. Насамперед він розумів, що народу, який не звик послуговуватись державними інститутами, потрібна організуюча сила. Такою силою мала стати церква, але вона була ослабленою, а її служителі – здебільшого неавторитетними. У змаганнях з католицизмом православна церква виявила організаційну та теологічну слабкість. Це змусило негайно розпочати ряд церковних реформ. Потрібно було насамперед зміцнити церковну владу, а для цього – перебороти недовіру народу до церковних служителів, потурбувавшись про моральний стан духовенства. Адже саме через чесних, освічених духовних наставників можна було говорити з народом, направити їх на боротьбу з католицизмом.

Здійсненню планів Петра Могили повинна була слугувати школа європейського зразка, яка водночас залишалася б українським національним освітнім закладом. Саме така школа мала готувати високоосвічених учених, богословів, священників, державних діячів, які могли б гідно репрезентувати Україну на найвищому рівні міждержавних відносин.

Влітку 1631 р. Петро Могила відкриває в приміщеннях Троїцького монастиря Києво-Печерської лаври школу, що увійшла в історію під назвою Лаврської або Гімназіума. Основної її метою було навчання «у побожності, у звичаях добрих, у науках вільних навчена була... на користь і втіху православного роду» [10, 47-48].

Отримавши всебічну освіту в європейських училищах, Петро Могила, узявшись за ревне облаштування в Києві православної школи нового зразка, не міг не визнати переваг в організації навчального процесу за єзуїтськими навчальними закладами. Зокрема про Замойську академію він писав, що вона «...так багато принесла користі нашому народу тим, що з неї вийшло немало учених людей, діяльних і поважних, а нашій православної церкві – дуже корисних». Тому при організації такої омріяної школи на українській землі Петро Могила врахував досвід й інших навчальних закладів, зокрема і єзуїтських шкіл. Лаврська школа за обсягом предметів і організаційною структурою була подібна до польських і західноєвропейських колегіумів. В ній були класи нижчі (граматичні) й вищі – поетики, риторики й філософії.

Для створення школи при монастирі архімандрит вживає енергійних заходів. Насамперед було вибрано місце поблизу Троїцького шпитального монастиря так, щоб мати школі і сад, і город. Нове училище П.Могила утримував власним коштом, запросив із Львова для викладання двох освічених ченців – Ісайю Трохимовського та Сильвестра Косова.

Водночас Петро Могила намагається поєднати традицію православ'я, сформовану в Київській братській школі, з вивченням польської та латинської мов. Він обґрунтовував цю потребу тим, що братські школи дають хорошу освіту для служителів церкви, але для студентів, які бажають присвятити себе політичній справі такого навчання не достатньо. Вони повинні знати ще й польську мову та латину, щоб підтримувати міжнародні зв'язки

з європейськими країнами, де ще з часів середньовіччя існувала французька поговорка «Знати латину – це означає знати все» [7, 36-43].

Це питання ускладнювалось тим, що на той час існували нарізно братська і лаврська школи. Можливість конкуренції з братською школою нової школи викликала незадоволення серед населення Києва, козаків і деяких представників духовенства. Кияни занепокоїлися, що Петро Могила підпорядкує справу виховання молоді виключно релігійним інтересам, що суперечило б принципам братської шкільної освіти. Вони рішуче ставлять вимогу Могилі – об'єднати Лаврську школу з Братською, яка була б під їхнім наглядом, і розташувати її на території Братства. Бунтівні настрої киян з кожним днем наростали. Як пізніше згадує один із соратників Петра Могилі, Сильвестр Косов, кияни збиралися по-руйнувати лаврську школу, а її викладачів потопити в Дніпрі [10, 50].

Врешті, колишній ректор братської школи митрополит Йов Борецький у своєму заповіті доручив Петру Могилі і луцькому єпископу Ісакієві Борисковичу, щоб «фундували школи тільки при братстві, а не де-інде». Заповіт було підписано 1 березня 1631 р. А вже 11 березня 1631 р., на дев'ятий день після смерті Йова Борецького, щоб не розпорошувати сили щодо поліпшення національної освіти, братчики домовилися з Петром Могилою про об'єднання зусиль на вдосконалення навчального процесу [2].

Цього ж дня, 11 березня, Петро Могила записався до братства як старший брат і пожиттєвий опікун. Вважається, що цей вступ у братство був скоріше формальним; таким чином архимандрит прагнув посилити свій вплив на духовенство та усунути опозицію братчиків проти плану створити вищу школу в лаврі, а не при братстві, як це заповідав Й. Борецький. Проте Петру Могилі, як власне і братчикам, довелося йти на компроміси. Під тиском братства, від імені якого виступили українські шляхтичі Київщини, духівництва на чолі з митрополитом Ісайєю Копинським та запорозьких козаків Петро Могила змушений був погодитися на злиття лаврської школи з братською, причому об'єднана школа 1632 р. стала функціонувати на Подолі, на місці колишньої школи братства. У свою чергу, братство визнало Петра Могилу фундатором школи і погодилося підпорядковуватися йому як старшому братові і покровителю [6].

Не зважаючи на те, що справа закінчилась взаємними поступками обох сторін, фактично це був триумф засад Петра Могилі, який надалі визначав характер і напрям об'єднаної школи. Цю школу і пізніше називали Києво-братською школою (колегіумом), згодом – Києво-Могилянським колегіумом. Цей колегіум пройшов у своєму розвитку тяжкий шлях до отримання статусу академії. Ще Петро Могила прагнув здобути для Могилянського колегіуму статус вищої школи – офіційний державний документ. Проте колегіум, як осередок православ'я й центр формування національної свідомості українців, не міг отримати підтримки від правлячих кіл Польщі. Коли в 1633 р. король Владислав IV видав Петру Могилі привілей про надання колегіуму прав академії, найвпливовіші світські чиновники та представники найвищого духівництва не приклали до привілею печатки. Таким чином привілей так і не набрав юридичної сили.

Наміри Петра Могилі здійснив вихованець Могилянського колегіуму гетьман України Іван Виговський. Під час укладання ним Гадяцького договору з Польщею було внесено і пункт «Академію Київську дозволяє його Королівська Милість і стани коронні устанавити, яка має користуватися такими прерогативами і вольностями, як і Академія Краківська». Так Києво-Могилянський колегіум отримав статус вищої школи. Даний договір набув юридичної сили у травні 1659 р., на Великому Варшавському сеймі у присутності короля Яна Казимира. Згодом такі права були підтверджені в угоді, яку підписав гетьман Михайло Ханенко з королем Михайлом Корибутом-Вишневецьким у грудні 1670 р., та царською грамотою Петра I від 1701 р. Вважається, що саме з 1701 року колегія офіційно дістала титул і права академії [5, 112].

Академія, отримавши ім'я свого засновника Петра Могилі, увійшла в історію під назвою Києво-Могилянської. Причому невідомо, хто, коли і за яких умов присвоїв академії це ім'я. Незважаючи на це академія гідно несла ім'я свого покровителя, духовного й освітнього наставника, зберігаючи статус вищого навчального закладу. Щорічно 31 грудня, у день смерті Петра Могилі, в Богоявленській церкві Братського монастиря відбувалася літургія й панахида. Збиралися професори й студенти академії, духівництво, прості кияни, щоб вшанувати його пам'ять. Минуло вже кілька століть, а нащадки і досі зберігають пам'ять про великого митрополита, віддають йому шану [3].

Висновки. Києво-Могилянська академія була створена на основі київських Братської та Лаврської шкіл митрополитом Петром Могилою в 1632 році. Цей освітній та державний діяч зумів перетворити академію на організовуючу силу, яка була так потрібна народу. Отримавши освіту в європейських навчальних закладах, він переніс найкращий міжнародний досвід у сфері організації навчально-виховного процесу. В подальшому Києво-Могилянська академія запозичить досвід інших країн, а особливо потяг до латинської та грецької мов, і поділ на ординарні та екстраординарні класи. Таким чином, об'єднання в 1631–1632 роках двох українських освітніх осередків – Лаврської та Братської шкіл – призвело до створення потужного навчального закладу, де українці могли здобути освіту, не відмовляючись від своєї культури, віри й переконань. А остаточно здобуття в 1701 році офіційного звання академії тільки закріпило статус цього вищого навчального закладу.

Список використаної літератури

1. Витяг із книг земських Воєводства Київського, що містить дарчий запис Галшки Гулевичівни про передачу свого двору та землі для духовних прочан віри Церкви Східної від 14 жовтня 1615 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: ekmair.ukma.edu.ua.
2. Акт Київського братства, Богоявленського монастиря народу шляхетського Петру Могили з проханням перенести школи Києво-Печерського монастиря до Київського братства від 30 грудня 1631 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/suspil/sus61.htm>.
3. Заповіт митрополита Петра Могили від 1647 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle>.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук. України; ред. В. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 384-385.
5. Український педагогічний словник. – Київ: Либідь, 1992. – С. 160.
6. Історія української культури: у 5 т. [Електронний ресурс] / НАН України. – К.: Наукова думка, 2001. – Т.2. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>.
7. Денисенко В.Т. Феномен Петра Могили як фундатора Києво-Могилянської академії / В.Т. Денисенко // Пам'ять століть – 2006. - №2. - С. 36-43.
8. Лавріненко О.А. Музично-хорове й театральне мистецтво в історичному екскурсі педагогічної майстерності вчителя / О.А. Лавріненко // Мистецтво і освіта. – 2010. - №2. - С. 13-17.
9. Малиновська Г.О. Нетлінні скарби Галшки Гулевичівни [Електронний ресурс] / Г.О.Малиновська – Режим доступу: <http://www.volyn.com.ua>.
10. Хижняк З.І. Історія Києво-Могилянської академії / З.І. Хижняк, В.К. Маньківський. – К.: Києво-Могилянська академія, 2012. – 224 с.

References

1. *Section of the books of the Zemstvo of Kiev, containing gift record Galski Gulevichivna on the transfer of your yard and the earth for spiritual pilgrims of the faith of the Eastern Church from October 14, 1615* [Electronic resource] – Retrieved from <http://ekmair.ukma.edu.ua> (In Ukr)
2. *The act of the Kiev brotherhood, Bohoyavlenskiy monastery of the people of gentry, Petro Mohyla with a request to transfer school of Kiev-Pechersk monastery to the Kiev brotherhood from December 30, 1631* [Electronic resource] – Retrieved from <http://litopys.org.ua/suspil/sus61.htm> (in Ukr)
3. *The Testament of Metropolitan Petro Mohyla in 1647 year* [Electronic resource] – Retrieved from <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle> (in Ukr)
4. *Encyclopedia of education*. (2008) In V. G. Kremen (Ed.) Kyiv (In Ukr)
5. *Ukrainian pedagogical dictionary*. (1992) Kyiv (in Ukr)
6. *History of Ukrainian culture: in 5 Vol.* (2001) National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm> (in Ukr)
7. Denisenko, V.T. (2006) The Phenomenon of Petro Mohyla as the founder of Kyiv-Mohyla Academy. *Pamyat stolit (Memory of ages)*, 2, 36-43. Kyiv (in Ukr)
8. Lavrinenko, A. A. (2010) Music-choral and theatrical art in a historical digression pedagogical skill of the teacher. *Mustetstvo ta osvita (Art and education)*, 2, 13-17. Kyiv (in Ukr)
9. Malinovskaya, G. A. *Imperishable treasures Galski Gulevichivna* [Electronic resource] – Retrieved from <http://www.volyn.com.ua> (in Ukr)
10. Khyzhnyak, Z.I., Mankovsky, V.K. (2012) The History of Kyiv-Mohyla Academy. *Kuevo-Mohulyanska academia (Kyiv-Mohyla Academy)*, 224. Kyiv (in Ukr)

KOVALENKO Anastasia, the student of the Department of History of Ukraine, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy,
e-mail: kovalenko_nastya1995@ukr.net

THE FORMATION OF THE KYIV-MOHYLA ACADEMY AS A HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTION

Abstract. Introduction. *The formation of the Academy was held in difficult for the Ukrainians socio-economic and religious conditions. Therefore, the creation of such a powerful source of education became a new step not only in the cultural sphere, it became a breakthrough in the national question in the international arena.*

Throughout the history the Ukrainian people had no other institution that would have a greater influence on the development of education, science and culture than Kyiv-Mohyla Academy. From the moment of its existence, and to this day, she was a powerful center of the formation of national identity, source of ideas of struggle for the Orthodox faith and Ukrainian independence. Thanks to the combination of European standards of education with the traditional Ukrainian culture, Kyiv-Mohyla Academy for centuries, actively forms the elite of Ukrainian scientists, teachers, theologians, philosophers, writers, statesmen.

Purpose. *The purpose of this article is to highlight the main aspects of the formation of the Kyiv-Mohyla Academy as a progressive synthesis of European and traditional Ukrainian education. Objectives of the study are to answer the following questions: what was the state of the Ukrainian education to the founding of the Academy? What are the major forces that led to its creation? How did this happen?*

Results. *Already in the early sixteenth century the Catholic clergy opens the parish school, where taught writing, reading, Latin language and arithmetic. To fight against the Catholic were Orthodox Ukrainians. One of the most important events of this period was the founding of the school, which called the Kiev-Mohyla Collegium, and later the Kiev-Mohyla Academy.*

Kyiv-Mohyla Academy was established on the basis of the Kyiv brotherhood school and Lavra school by Metropolitan Petro Mohyla in 1632. This educational and state leaders managed to turn the Academy in force, which was necessary to the people. Educated in European schools, he had the best international experience in the sphere of organization of the educational process. In the future, the Kyiv-Mohyla Academy to adopt on the experience of other countries.

Conclusion. *The association in the years 1631-1632 two Ukrainian educational center, the Lavra schools and the brotherhood schools – led to the creation of powerful educational institutions, where the Ukrainians could get an education without abandoning their culture, faith and beliefs. And the final receipt in 1701 the official title of the Academy only cemented the status of this institution of higher education.*

Key words: *Kyiv-Mohyla Academy, Lavra school, Petro Mohyla, the Kyiv brotherhood school.*

*Одержано редакцією 25.10.2017
Прийнято до публікації 30.11.2017*

УДК 94(477.53) «1840/1919»:355(045)

САФОНОВ Станіслав Олександрович,
аспірант кафедри історії України
Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького,
e-mail: babak0976@gmail.com

ІСТОРІЯ СТАНОВЛЕННЯ ПОЛТАВСЬКОГО КАДЕТСЬКОГО КОРПУСУ

У статті розкрито процес створення та діяльності Полтавського кадетського корпусу, як інноваційного типу спеціального навчального закладу Російської імперії в Україні та пам'ятки архітектури XIX ст.

Ключові слова: *Полтава, військово-навчальний заклад, кадетський корпус, кадет, дворянство.*

Постановка проблеми. За умов, у яких знаходиться сьогодні Україна, питання підготовки до військової діяльності та патріотичного виховання молоді, надзвичайно важливе. Відродження інтересу суспільства до проблем вивчення історії військових навчальних закладів та аналіз історичного досвіду військової підготовки досить актуальні.

Перші кадетські корпуси були засновані з метою підготовки дворянських дітей до військової служби. В даний час кадетські корпуси функціонують і мають свою історію. В цих навчальних закладах формувалася специфічна система виховання. Кадети завжди вирізнялися високою професійною підготовкою та моральними якостями. Накопичений цими навчальними військовими закладами досвід виховання висококваліфікованих і добре освічених офіцерів не втрачає своєї пріоритетності.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідження з цієї тематики в історіографії з'являються ще в дореволюційний період. Їх представлено працями з історії військової освіти В.Ф. Грекова, М.С. Лалаєва. Аналіз дореволюційних наукових праць з проблеми дослідження свідчить про те, що основна увага була зосереджена на історії створення конкретних військово-навчальних закладів, на звітах про святкування ювілейних дат кадетськими корпусами, про що дізнаємось з робіт І.Ф. Павловського, П.В. Петрова, М.А. Домонто-